

Oprettelsen af en opdragelsesanstalt
for forbryderiske og vanartede gutter i det
nordenfjeldske Norge.

Andragende til Direktionen for Trondhjems brændevinssamlag.

Trondhjem 17 April 1891.

Den komite, der her i byen har dannet sig med det formål at virke for oprettelse af en opdragelsesanstalt for forbryderiske og vanartede gutter, fremsendte, som det vil erindres, såvel ifjor som året derfor andragende til den ærede direktion om af samlagets overskud at erholde et bidrag i nævnte øjemed, uden at der desværre fandtes anledning til at bevilge noget hertil.

Idet jeg herved ifølge komiteens bemyndigelse og på dens vegne påny tillader mig at fremsende andragende om bevilgning af et bidrag for øjemedet, skal jeg forsøge at fremstille, i hvor høj grad det er ønskeligt, at man her i det nordenfjeldske får oprettet en opdragelsesanstalt for forbryderiske og vanartede gutter.

Ifølge vor nugældende straffelov er som bekendt den laveste aldersgrænse for strafbarhed 10 år. Når børn, der ere over denne alder, begår en forbrydelse, dømmes og straffes de i almindelighed med ris eller med kortvarig fængsel, hvor de som oftest henslænger tiden uden nogen beskæftigelse, eller sjeldnere med strafarbejde, hvilket efter vor gældende lov desværre skal udholdes i fællesanstalt, altså i de samme anstalter, hvor landets mest fordærvede

forbrydere opsamles, og fra hvis skadelige påvirkning det ikke er muligt ganske at fri dem. Efter udstået straf sendes da børnene enten tilbage til sine ulykkelige hjem, eller de sættes ud hos en familie, der oftest lidet forstår at opdrage dem, indtil de ved konfirmationsalderen slippes ud på egen hånd for at sørge for sig selv; men denne måde at behandle denne slags børn på er højst uhensigtsmæssig.

Hvad opnås der vel ved, at man på den måde som nævnt straffer børnene for deres forgævelser? Nærmest kun, at man forhærder dem, og at man gør dem fortrolige med fængslerne, der således tabe sin afskrækkelse for dem.

Og hvad opnås der ved, at man efter afstraffelserne sender de stakkels ulykkelige børn tilbage til sine dårlige hjem? At de fortsætte sit forvildede liv og udvikles til fuldlærte forbrydere.

Jeg skal her tillade mig efter Norges kriminalstatistik at give en oversigt over antallet af børn og unge mennesker i alderen mellem 10 og 20 år, som i hvert af årene 1861 til 1885 her i landet have været under tiltale for forbrydelser:

År	10—15 år		15—18 år		18—20 år	
	Mand-køn	Kvinde-køn	Mand-køn	Kvinde-køn	Mand-køn	Kvinde-køn
1861—1865.	629	59	753	149	756	196
1866—1870.	914	72	1,142	206	997	262
1871—1875.	1,236	93	1,129	184	1,019	234
1876—1880.	1,352	94	1,372	227	1,122	243
1881—1885.	1,537	69	1,601	227	1,272	242

Sammenholdt med den tilsvarende folkemængde i vedkommende aldersklasser stiller forholdet sig således:

År	10—15 år		15—18 år		18—20 år	
	Mand-køn	Kvinde-køn	Mand-køn	Kvinde-køn	Mand-køn	Kvinde-køn
årligt ant. pr. 10,000 levende:						
1861—1865.	14.06	1.42	31.31	6.36	51.18	13.08
1866—1870.	19.34	1.57	44.60	8.27	62.90	16.56
1871—1875.	25.21	1.96	40.92	6.73	60.26	13.39
1876—1880.	27.05	1.93	47.34	8.08	62.02	13.55
1881—1885.	31.55	1.45	56.38	8.13	69.69	13.13

Det vil heraf ses, hvor overordenlig hurtigt antallet af forbryderiske gutter tiltager, hvilket desværre tydelig synes at vidne om, at man her i Norge ikke behandler denne slags gutter på hensigtsmæssig måde.

Hvad forholdene, specielt i Trondhjem og dens nærmeste omgivelser angår, da er det vistnok ikke bedre her, end andet steds. Vi høre jo jævnlig om disse guttebander og deres forgåelser, og værre og værre bliver det.

Efter opgave fra herværende politikammer have af børn i en alder af 15 år og derunder været under tiltale:

i 1881—1885.....	62 børn og
i 1886—1890.....	145 -

Det må bemærkes, at i ovenstående tal et og samme barn undertiden optræder flere gange.

Det er ikke så meget straf, disse børn trænge, som først og fremst opdragelse, og når de hjemlige forhold ikke kunne skaffe dem denne, bør de fjernes fra hjemmet og enten anbringes i en familie, der har evne og forståelse til at kunne råde med dem, eller de bør anbringes i en opdragelsesanstalt.

Man siger, at opdragelsen i en retskaffen familie vilde være den bedste. Ja, ganske vist, forudsat at man altid kunde finde sådanne familier, der magte opgaven. Men skønt man til den store mængde vanartede gutter vilde trænge en mængde sådanne familier, er det desværre yderst vanskelig at finde selv kun nogle enkelte familier, der på engang ere villige og skikkede til at påtage sig et sådant hverv.

Hvilken retskaffen familie vil vel uden høieste nød optage en rigtig slet forbryderisk gut mellem sine egne børn? De familier, som tage imod sådanne gutter, ere derfor gerne barnløse folk, der ere temmelig uerfarne i al slags børneopdragelse, eller fattige folk, der søge at gøre sig vedkommende gut så fordelagtig som mulig; de skaffe ham vel mad og klæder til nødtørft, men dermed lade de ham også på egen hånd skotte det arbejde, hvortil han sættes,

ofte uden opsigt og i regelen uden kærlighedsfuld vejledning og uden at behandle ham som medlem af familien.

Men denne slags opdragelse duer ikke. Om familieopdragelse af forbryderiske gutter bør derfor kun i de sjældneste tilfælde blive tale. Det er anstalt-opdragelse, der i regelen må til. Ganske vist møder også i dette tilfælde vanskeligheden ved at skaffe et personale, der er skikket for den opdragende gerning; men langt lettere er det dog at finde enkelte personer, der behøves til at lede opdragelsen i en anstalt, end at finde de hundreder af skikkede fosterforældre, som vare nødvendige, om familieopdragelse skulde anvendes som regel.

Under den ifjor sommer i St. Petersburg afholdte fængselskongres var under forhandling spørgsmålet om, hvorvidt moralsk forsømte børn helst skulde anbringes i familier eller i anstalt, og blev i denne anledning bl. a. fattet sådan resolution:

»I følgende tilfælde kan anbringelse i familier bifaldes:

1. For meget små børn, fortrinsvis piger, når de er moralske og ved god helbred.
2. For moralsk forsømte og forbryderiske børn, når de under et længere ophold i anstalten ere blevne tilstrækkelig prøvede og forbedrede.
3. For børn, hvis korrektionelle opdragelse er endt, men som fremdeles skulle være under tilsyn«.

Efter dette skulde altså anstalt-opdragelse i regelen være den mest passende for alle forbryderiske og vanartede gutter, ialfald for længere tid. Finder så anstaltens bestyrelse, at opholdet i anstalten har havt en såvidt gavnlig indflydelse på guttens moralske udvikling, at han antages uden fare at kunne erholde større frihed, da lejer anstalten ham ind hos en familie, som den finder antagelig, og det på en sådan måde, at gutten fremdeles er under anstaltens opsigt og formynderksab og nårsomhelst kan tages tilbage og sættes ind i anstalten igen.

I de fleste civiliserede lande findes der nu sådanne

opdragelsesanstalter, i enkelte lande endogså en hel mængde. Størsteparten af dem er oprettet i løbet af de sidste ca. 50 år. Nogle ere oprettede og drives af staten, andre ere istandsatte og styres af private. Efter de nyeste mig bekendte opgaver havde således f. ex. Frankrige 8 statsanstalter og 18 private med tilsammen 5612 børn, Storbritanien og Irland ingen statsanstalter, men 282 private med tilsammen 31443 børn og Tyskland 4—500 anstalter, hvoraf 11 oprettede af staten, med tilsammen over 12000 børn.

Også i de skandinaviske lande haves nogle få opdragelsesanstalter, hvoraf ingen er statsanstalt. I Norge således:

1. »Toftes gave« på Helgøen i Mjøsen. Denne opdragelsesanstalt er oprettet 1847 af grosserer Tofte og af ham skænket Kristiania kommune.
2. »Ufnæsøens opdragelsesanstalt« ved Bergen, oprettet 1882. Til denne anstalts istandbringelse m. v. har Bergens samlag for brændevinshandel bevilget ca. kr. 82,000 og til et grundfond for anstalten ca. kr. 26,500.
3. »Lindøens opdragelsesanstalt« ved Stavanger, oprettet af sogneprest Oftedal 1888.

Disse anstalter, der alle ligge i den sydlige del af landet, ere for gutter, hvis antal ved udgangen af 1889 var tilsammen 137. Derhos haves også et par mindre anstalter, såkaldte børnehjem for forsømte piger.

Næppe i noget land er interessen og virksomheden for de forbryderiske og forsømte børn større end i Storbritanien og Irland. Man skiller der de værste, mest forbryderiske børn fra de væsenlig kun forsømte børn. De førstnævnte optages i de såkaldte Reformatory-schools, af hvilke der er 71, hvor børnene indsættes før 16 års alderen og forblive indtil 5 år, altså undertiden helt til 21 års alder. De væsenlig kun forsømte børn haves i de såkaldte Industrial-schools, hvor de indsættes, før de ere 14 år, og hvor de ikke kunne forblive udover 16 års alder. Der hersker i England kun en mening om den overordenlige nytte, som deres opdragelsesanstalter udretter, og antages det vistnok

med rette, at den betydelige formindskelse i antallet af forbrydelser i de sidste årtier væsenlig skyldes disse anstalters virksomhed. En af de anstalter, for hvilke statistiken stiller sig mest gunstig, er vistnok den store engelske Farm-School »Redhill« eller, som dens fulde navn er, »Farm-School for the reformation of criminal boys in Redhill«, liggende ca. 20 engelske mil fra London, især når hensyn tages til, at det er forbryderiske gutter fra Londons værste bærme, som her for største delen optages. Skolen, der har virket in Redhill siden 1849 (men tidligere andetsteds og efter anden plan), har i de sidste 20 år havt et elevantal af gennemsnitlig 297 gutter, allesammen de værste, man kan få fat i, og som anses mest håbløse. Efter at gutterne have forladt skolen, søger man at holde øje med dem i mindst 4 år. I de sidste 3 år før 31te december 1886 var løsladt eller forlod skolen 248 gutter, af hvilke i 1888:

1 pct. var ukendt,

6 pct. var faldet tilbage til forbryderbanen og

93 pct. ikke var kommen under tiltale.

I almindelighed vil af 100 gutter, der i Europa udgå af velordnede opdragelsesanstalter, noget over 10 pct. falde tilbage til forbryderbanen. Fra opdragelsesanstalterne for de Forenede stater i Nord Amerika berettes, at ialfald 60 à 70 pct. af børnene reddes, medens det antages, at mindst 80 pct. vilde være blevne forbrydere, hvis man ikke havde taget sig af dem. Også vore norske anstalter virke i det hele taget særdeles godt. Specielt fortjener resultatet af Ulfnæsøens opdragelsesanstalts virksomhed at bemærkes, idet der siden anstalten i 1882 trådte igang og indtil 31te december 1889 er udgået 57 gutter, af hvilke senere kun 4 have været under justitiel tiltale. For den ældste norske anstalts vedkommende, »Toftes gave«, lod resultaterne i sin tid endel tilbage at ønske. Men hvorledes kan man vente andet, end at det ofte måtte gå galt med de værste gutter, når man efter de lige indtil lovforandringen af 6te juli 1887 gældende bestemmelser ikke havde lov at beholde

dem i anstalterne udover det fyldte 16 år, en alder, hvori gutterne endnu ere lidet satte og fristelsene mange og store. Nu kan børnene beholdes i anstalten til 18 års alder, og i det nye udkast til almindelig borgerlig straffelov foreslås, at »den i opdragelsesanstalt indsatte forbliver der, sålænge det af anstaltens overbestyrelse findes fornødent, dog i regelen ej i længere tid end 4 år og i intet tilfælde udover det fyldte 19de år.« Med en sådan bestemmelse tør det være at vente, at de norske opdragelsesanstalter i fremtiden ville komme til at vise endnu bedre resultater af sin virksomhed end hidtil.

Men man vil måske indvende, det bør være statens sag at oprette denne slags opdragelsesanstalter. Det kunde synes så; thi deres oprettelse er naturligvis en statsinteresse af høj rang; men det er også af største interesse for staten, at disse opdragelsesanstalter istandbringes på en sådan måde, at de gøre den størst mulige nytte, og nu synes erfaring af vise, at de private anstalter have været mest frugtbringende. Som ovenfor nævnt, have således englænderne ikke villet vide noget af statsanstalterne. Disse få nemlig så let præget af en slags strafanstalt, istedetfor, hvad de skulde være, et kærligt opdragende hjem, hvorhos i statsanstalterne også gerne alt er så nøje bestemt ved regler, at der ikke levnes anstaltens bestyrer såmeget frihed, som kunde være ønskelig for øjemedet. Opdragelsesanstalter bør derfor i regelen ikke være noget statsforetagende, ja heller ikke noget rent kommunalt anliggende, men bør istandbringes ved privat initiativ og styres privat, men bør de godkendes, understøttes og vedvarende kontrolleres af staten. Hvad staten derimod selv og alene må sørge for, er egen strafanstaltsafdeling for mindreårige, for at de blandt disse, der har forbrudt sig så grovt, at de uundgåelig må straffes, kunne bli holdt fri for enhver skadelig påvirkning fra de ældre fuldt udviklede forbrydere.

Af de forbryderiske og vanartede børn er det gutterne, som udgør den langt overvejende del, og er det derfor

disse, der trænge at hjælpes; det er derfor en gutteanstalts oprettelse, komiteen nu har for øje. I denne anstalt har man tænkt at ville optage foruden gutter, der allerede have begået en forbrydelse, også andre forsømte og vanartede gutter, forsåvidt dertil måtte være plads. At holde disse grupper af gutter afsondret fra hverandre i særskilte anstalter vilde rigtignok være theoretisk rigtigst og gennemføres også i enkelte lande, som f. ex. nævnt England. Men hos os med vore små forhold vilde dette vistnok være upraktisk og uhensigtsmæssig, så meget mere som det ofte er tilfælde, at en gut, der har begået en forbrydelse, i virkeligheden er af en bedre karakter end en anden, der kun er vanartet eller forsømt, og at der således ofte er ligeså stor fare for moralsk smitte fra den sidste som fra den første.

Komiteen kan endnu ikke påpege nogen bestemt ejendom, som den ønsker at indkøbe. Hvad den først og fremst trænger er penge til at købe for. Har man dem, da kan man benytte det belejlige øjeblik, når en passende ejendom er at få for en rimelig pris. Men uden penge, som komiteen for øjeblikket er, står den magtesløs.

Anstalten bør ikke ligge i eller ganske nær byen, specielt ikke lige ved almindelig hovedvej, for ikke at forstyrres enten ved for hyppige besøg, eller på anden måde, og for ikke at give en altfor let adgang til at rømme. Af disse grunde, specielt da den sidste, at lægge anstalten på en ø. således som landets øvrige opdragelsesanstalter af denne slags ere blevne lagte, er vel ikke netop påkrævet. Hvad der kraftigst bør holde børnene til anstalten er ikke hverken isoleret beliggenhed eller høje plankeværk, men at børnene behandles således i anstalten, at de skønne, at man vil dem vel, og at de få anstalten kær og betragte den som sit hjem.

Man havde tænkt foreløbig at indrette anstalten for optagelse af ca. 30 gutter, og vil der for at kunne sætte foretagendet igang antagelig trænges ca. 50,000 kroner, nemlig:

1. Til indkøb af ejendom	ca. kr. 33,000
2. - besætning og gårdsredskaber	- » 3,000
3. - inventarium	- » 3,000
4. - beholdninger af forskellige slags, f. ex. arbejdsmaterialer og proviant. - »	1,000
5. - driftskapital i den første tid	- » 10,000
	<hr/>
	kr. 50,000

Da jeg gentagende har hørt udtalt ønskeligheden af at få se opgjort et budget for den påtænkte anstalts drift, skal jeg herved tillade mig at opføre et sådant, idet jeg dog beder bemærket, at det naturligvis kun må betragtes som en kalkul. der ikke på nogen måde kan være bindende for en kommende anstalt.

Indtægt:

1. Betaling for 30 gutter à kr. 200 =	kr. 6,000
2. Bidrag af private o. s. v.	- 1,000
3. udbytte af gutternes håndværksdrift	- 500
4. do - gårdsdriften	- 500
5. balance	- 4,000
	<hr/>
	kr. 12,000

Udgift:

1. Lønninger:	
a. Forstanderen fri bolig, brænde og	kr. 1,200
b. Underlæreren, fri bolig, brænde, vask, belysning, kost og	- 500
c. Håndværkslæreren	- 400
d. Gårdsgutten bolig, lys, ved, vask, kost og	- 250
e. Husholdersken bolig, lys, ved, vask, kost og	- 250
f. Pigen bolig, lys ved, vask, kost og	- 100
g. Lejet folkehjælp	- 200
2. Bispisning af 30 gutter og 5 funktionærer à kr. 0.40 pr. dag	- 5,110
3. Beklædning til 30 gutter à kr. 40	- 1,200

4. Lys og brænde.....	kr.	500
5. Læge og medicin.....	-	200
6. Inventariet, indbefattet også skole og kontor	-	600
7. Bygningernes vedligeholdelse.....	-	300
8. Udgifter til gårdsbruget	-	500
9. Vask og renhold.....	-	100
10. Skatter, afgifter og assurance	-	300
11. Forskellige udgifter	-	290
		<hr/>
		kr. 12,000

Efter dette budget vil der hvert år til driften trænges et tilskud af ca. kr. 4,000, hvilket man antager måtte kunne ventes ydet af staten; såfremt det ikke på anden måde måtte være at erholde.

Det vil ganske vist synes i øjeblikket at være billigst at lade det gå, som det går, uden opdragelsesanstalt, og enten slet ikke bryde sig det mindste om disse forbryderiske og vanartede gutter eller i bedste fald sætte dem ud til en eller anden familie på landet, der er villig til at tage mod dem for mindst mulig betaling. Men i længden er denne fremgangsmåde højst uøkonomisk; thi en stor del af gutterne ville på denne vis voxe op til professionelle forbrydere eller fattiglemmer eller uduelige familieforsørgere, og hvormeget vil ikke bare hver enkelt forbryder af disse hele deres liv igennem koste samfundet, først og fremst ved den skade, selve forbrydelserne volde, og ved den moralske smitte, enhver af dem udbreder om sig, og dernæst ved udgifter til politi, til retsforfølgning og til straffens fuldbyrdelse. Hvormeget mere lønnende vilde det ikke være at koste nogle års opdragelse på børnene og derved få dem udviklet til retskafne, virksomme og nyttige medlemmer af samfundet. At søge at få gamle professionelle forbrydere ført tilbage til et ordenligt og hæderligt liv, det er næsten et sisyphusarbejde. Hvad det gælder er ved hensigtsmæssig opdragelse af den forbryderske og vanartede ungdom såvidt

muligt at afskære fængslerne og strafanstalterne tilførslen af nye forbrydere.

Vi må alle, såvel staten, kommuner, kommunale institutioner og alle de enkelte menneskevenner, alle må vi føle det moralske ansvar ved at lade det gå, som det nu går, og ved, at vi rolig står og ser på, at børn i steds større og større mængde voxe op til forbrydere. Der må gribes kraftigt ind for at råde bod på disse ulykkelige forhold.

Idet jeg indtrængende lægger den ærede direktion på hjærte sagens store betydning og beder erindret, hvor ofte det er drikkældighed hos forældrene, der ødelægger hjemmene og bringer børnene på forbryderbanen, så en opdragelsesanstalt som den påtænkte i særlig grad må egne sig til at støttes af brændevinssamlaget, tillader jeg mig herved ifølge komiteens bemyndigelse og på dens vegne at anholde om, at der af Trondhjems brændevinssamlags overskud for 1890 må blive bevilget et så stort bidrag, som der i år måtte findes anledning til at yde, til oprettelse af en opdragelsesanstalt for forbryderske og vanartede gutter. Antydningssvis tillader mån sig at nævne et beløb af 25,000 kroner.

Til behagelig gennemsyn tillader jeg mig at vedlægge beretninger for 1889 for de norske anstalter »Toftes gave«, »Ufnæsøens opdragelsesanstalt« og »Lindøens opdragelsesanstalt«.

Ærbødigst

A. D a a e.